

50 gold. cesarice Elizabete bolnici za otroke v Ljubljani, 25 gold. tukajšnji varovalnici malih otrok in 25 gold. društvu gospéj krščanske ljubezni sv. Vincencija de Paula.

Izročajoč te zneske njihovemu blagemu namenu, smatram se dolžnim, da potom javnosti najtoplejše zahvalo izrekam za velikodušno, revežem glavnega našega mesta naklonjeno darilo.

V Ljubljani 17. dan avgusta 1883.

Župan: Grasselli.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Presvitli cesar vrnili so se preteklo nedeljo večer, cesarica pa s princesinjo Valerijo v pondeljek zjutraj iz Išel-a nazaj v Schönbrunn pri Dunaji. — Danes predsedujejo cesar skupnemu posvetovanju naših in ogerskih ministrov, včeraj pa je bilo posvetovanje ministrov samih. Jutri baje sprejmejo cesar dunajskega župana s poslanstvom mestnega odbora, katero jim izroči prošnjo o decentralizaciji železnic. — V pondeljek prišel je na Dunaj srbski kralj Milan, v nekaj dnéh pa se pričakuje kralj rumunski Karol, ki se zdaj hoče nekaj bolj bližati nemški in avstrijski državi. — Dné 16. t. m. pričela se je vendar enkrat odložena električna razstava v rotundi svetovne razstave; otvoril jo je cesarjevič Rudolf, kot zavetnik razstave z govorom, v katerem pohvalno omenja Dunaja, kjer je Prešel iznašel vžigalnice, enako so bile iznajdene na Dunaji leta 1837 stearinske sveče in tudi plinovo svečavo izmislil si je na Dunaji Moravan Cincer, in še le potem vpeljali so jo Angleži za dejansko rabo. — Dunajski judovski listi začeli so tudi vsled tega govora krik, da je govor cesarjevičev v nasprotju s politiko sedanje vlade in državnega zbora večine, ker ta hoče Dunaj uničiti na korist Pragi in Lvovu, pa česki listi so koj odločno zavrnilo to natolcevanje. Sicer pa v razstavo dohajajo še zmiraj posamezni zakasneli razstavljavci. Obiskovanje razstave ni ravno veliko, n. p. prišlo jih je preteklo nedeljo 8256, v pondeljek pa celó le 3350.

Predsednik dunajske policije vit. Krtička prepovedal je glavno točko programa za slavljenje 200-letnice pregnanja Turkov izpred Dunaja, vsled te naredbe sklenil je dotični odbor opustiti vso svečanost in se je razdružil, povdarjaje, da taki „podpori“ od strani vladinih krogov nasproti preneha njegova patrijotična dolžnost. — Poročila o zdravju grofa Chamborda iz Frohsdorfa so bolj in bolj brezupna. Že nekaj dni je, odkar je soproga bolnikova telegrafirala cesarju v Išel, da je zdravstveni stan grofov brez upanja in da se od trenutka do trenutka boje smrti. Od tega časa bil je grof večidel brez zavesti, ko pa so se bolečine polegale, vžil je zopet malo jedi in se kazal nekaj krepkejšega. Vsa bližina grofova je obupna, dospeli so zopet vsi bližnji sorodniki, grof poslovil se je pri soprogi in družih sorodnikih, trpljenje prenaša voljno, samo enkrat zdihnil je v največjih bolečinah: „Reši me o gospod!“ Zdravniki trdijo, da je bolezen neozdravljiva, da se pa vendar ne dá zanesljivo določiti.

Gorica. — Dné 16. t. m. pričel je deželni zbor goriški svoje zborovanje pod predsedstvom grofa Coronini-a. Namestnik njegov je dr. Jos. Tonkli. Deželni glavar pozdravil je zbor v prijaznem govoru in je konečno prosil pooblastila, da sme izraziti v imenu zbora največjo udanost presvitlemu cesarju o priliki rojstnega dneva Njegovega Veličanstva. V deželni odbor voljeni so bili gospodje dr. Payer, dr. Gaser,

dr. Tonkli Jos. in dr. Abram, za namestnike pa: dr. Nik. Tonkli in Reich.

Dné 16. t. m. pričela sta svoje zborovanje tudi deželna zbor isterski in predarelski; v prvem tarnal je deželni glavar dr. Vidulič (lahon), da se je pričel boj v deželi zoper zgodovinsko njeno kulturo.

Iz Trsta. — Konečno se je tudi pri nas začelo nekaj krepkejšega domoljubnega gibanja. Do zdaj se je k večemu čulo, da se je v Trstu pri praznovanji avstrijskih praznikov cesarskemu namestniku poklonil mestni župan ali pa ta in ta predsednik, in kedar se je šlo za drug domoljuben čin, pokazati avstrijsko barvo, poskrili so se skoraj vsi oni matadori, ki gospodarijo sicer v Trstu, ali pa so se celó skazovalno odpeljali kam v bližnjo Laško. Kar bi bil kdo poskusil za povzdigo avstrijske zavednosti in našega domoljubja, znali so ti lahonski kolovodje zadušiti s pretvezo, da bi bilo to draženje Lahov. Zdaj se je to za nekoliko, pa le za malo zboljšalo, ker naši rodoljubi se smejo vsaj javno pokazati, se ve da lahoni tega ne pripuste brez bombe, in domoljubni Tržačani se znajo vender tudi sami braniti. Trst je imel letos vsaj tudi nekaj ljudskega praznovanja cesarjevega rojstnega dneva, lahoni pa so zopet vrgli svojo „junaško“ bombo. — Pa na bombo dobili so lahoni tudi odgovor domoljubnega prebivalstva, odgovor s tem, da so lahonskemu telovadnemu društvu razbili okna in vso opravo, vedoči, da tam izvirajo vse tržaške bombe. Žalostno je sicer, da se godé take reči, da se lomijo postave, še bolj pa je žalostno, da je vlada tržaška vdarjena s slepoto, da ne vidi, kar že vidi ves svet. Veselo je pa pri vsem to, da avstrijska zavest v Trstu raste vkljub Pretisa. Slovenci ne bodemo nehali trditi in delati v zavesti, da Trst in vse Primorsko je naše in avstrijsko!

Neredi v Trstu, ki so se godili pred rojstnim dnem cesarjevim, ponavljali so se zopet v nedeljo in sicer poglavitno zato, ker so se nekateri veterani in drugi meščani „predrznili“ v našem Trstu klicati: „živila Avstrija.“ — Lahonski telovadci zbirali so se v krčmi „alla Palestra“ do 150 mož in čulo se je, da so oboroženi z revolverji i. t. d. Mestna straža podala se je tje in jih je nagloma obsedla in je res dobila revolver, večjidel pa tako imenovane „salva vita“, to so kratke, šibke palice z vpletenimi svinčenimi krogli. Od tam podali so se lahoni po 10 in deset skupaj v kavarno Chiozza. Ko so na večer veterani vrnivši se od bosketa, tam klicali „evviva l'Avstria“, napadli so jih lahoni s palicami in koli, pa nagloma prišli so mestni stražniki in lahonski junaki kazali so brzo svoje pete. Pozneje napadli so še branjevca, kateri precej vinjen je tudi klical: „evviva l'Avstria“, pa so ga tako pretepli, da so ga morali domu odnesti. Enako zgodilo se je vredniku tržaškega „Tagblatt-a“ Brehmer-ju, ki je prišel tam memo, ne da bi bil kaj zinin.

Dalmacija. — Dalmatinski državni in deželni poslanec Klaič došel je pretekli teden na Dunaj in je šel v soboto k ministerskemu predsedniku grofu Taaffe-u še z besedo ponovit pritožbe zoper ravnanje cesarskega namestnika barona Jovanović-a, ki je pri volitvah in pri zborovanji, pa tudi pri predlaganji odličnejših političnih uradnikov, skazoval svoje nasprotovanje zoper narodno večino deželnega zbora dalmatinskega. Nasprotstvo priklopelo je do vrha s čisto nepričakovanim, naglim sklepom deželnega zbora, in tako se je takrat govorilo, da se mora ali deželni zbor razpustiti, ali pa, da mora odstopiti cesarski namestnik Jovanović. Zdaj pa se upa, da se štrana zmotana vender le z lepo poravna, ker je merodajnim krogom

natem, da se ohrani baron Jovanovič na svojem mestu, dalmatinski poslanci pa tudi večini državnega zbora, za katero so tudi enako potrebni.

Lvov. — Novoimenovani cesarski namestnik gališki, vitez Zaleski, imenovan je za tajnega svetovalca. Sploh se hvali spretnost uradniška njegova. — Predsedništvo magistrata naznanja, da se bodo na dan srečnega poroda Njene c. in kr. Visokosti prestolne princesinje Štefanije vsa občinska poslopja razsvetlila. Prebivalci Lvovski se vabijo ta dan po enakem načinu skazovati svoje veselje o veseli dogodbi. — Tudi 12. dan septembra, zmago zoper Turke pred 200 leti pri Dunaju po poljskem kralju Sobjeskiju hočejo slovesno praznovati in toliko bolj, ker se dunajski mestni zastop tako mlačno spominja one za Dunaj in vso Avstrijo prevažne dogodbje.

Z Zagreba. — Tudi Zagreb doživel je v preteklem tednu poulične boje med prebivalstvom in mestno stražo pa vojaštvom, vsled katerih bilo je več oseb ranjenih in še več zaprtih. Povod nerednostim dalo je prav s trte zvito draženje finančnega vodje Davida, ki je pri svojem uradu dal obesit ogerski grb z madjarskim napisom. Hrvatje smatrali so to po poravnavi z Oggersko in po dosedanem ravnanji za žaljenje svojega hrvaškega uradnega jezika, in po različnih bojih sneli in pokončali so one grbe. Med Hrvati sicer tudi vré še zato, ker si Madjari prizadevajo jih iz mesta Reke popolnem spodriniti in tudi vlado komitatsko od tam odpraviti. Ban hrvaški bival je one dni ravno v Budapešti, kjer so se razpravljala različna tekoča vprašanja. Ker se gre tukaj za velevažno narodno vprašanje, sošli so se koj vsi v Zagrebu bivajoči deželni poslanci in sklenili so, o uzrokih nerednosti v Zagrebu sledečo izjavo: „Zalostne in nepričakovane dogodbe, katere so se godile zadnje dni v Zagrebu, pokazale so po eni strani, kako resen je položaj, in ki morejo v drugem imeti nasledke, katerih pomenljivost se še ne dá presoditi. Z ozirom na to se tudi ona stranka v deželi, katera po svojem domoljubji in po svojem programu stoji na podlagi postavnih razmer naše domovine, ne more zdržati javno izreči svoje mnenje, ker trdno upa in želi, da kakor si na tej podlagi sama prizadeva zvesto spolnovati svoje dolžnosti, se tudi nji nasproti izpolnujejo one dolžnosti, katere izvirajo iz sklenjene pogodbe, in tedaj nikakor ne more in noče pripustiti, da se obstoječa postava žali, bodi si od zgorej, bodisi od zdolej, bodisi po oblastniji, bodisi od prebivalstva“.

Eden poglavitnih in temeljnih načel pa je, da je v kraljestvih Hrvatski, Slavonski in Dalmatinski jezik hrvaški uradni jezik. V tem vidi ljudstvo edino, pa tudi najmočnejše poročstvo svoje narodnosti. Iz tega uzroka obsojajo tudi v današnjem shodu v Zagrebu navzoči udje deželno-zborske narodne stranke odločno cestne neredne, kateri so se godili te dni v Zagrebu; ravno tako odločno pa izrekajo tudi svoje živo prepričanje, da je bilo ravnanje zagrebške kraljeve finančne oblastnije, katero je žalibog povod dalo onim neredom, nasprotno jasnim določbam postave o uradnem jeziku. Udje stranke ob enem izrekajo, da jim njihova domoljubna vest in njihova poslaniška dolžnost ne bode dopustila vlado podperati, katera bi, bodisi ukazala, bodisi k izvršitvi pripomogla, da bi se taki ali njim podobni čini ponavljali, po katerih bi se grbi s protipostavnimi opisi na javnih poslopih obešali, ali protipostavni uradni pečati rabili, ali da bi se sploh kaj v teh kraljestvih godilo, kar bi določbe postave o poravnavi očividno žalilo. Navzoči poslanci konečno sklenejo to

svojo soglasno sklenjeno izjavo njegovi ekselenci banu naznaniti, v trdnem zaupanji, da bode z vsemi po postavi in po svojem visokem stanu mu pristoječimi sredstvi ravnal, da se postava o poravnavi, kakor pri tem tudi pri vsakem prihodnem slučaju čista in neoskrunjena ohrani.

Tudi mestni zastop izrekel se je po ostri razpravi v enakem smislu. Med poluradnimi časniki hrvatskimi in madjarskimi pa nastala je viharna vojska, pri kateri se ve da na pomoč hitijo tudi dunajski judovski listi, zato ker je to boj zoper Slované Hrvate.

Noveji telegrami trdijo, da je vsled izjave poslancev narodne stranke postalo stanje negotovo. Naznanil je tudi finančni vodja David banu uradno, da je na pečatu finančnega vodstva, katerega rabi, opis madjarsko-hrvaški. To ravnanje kaže, da Madjari išejo in hočejo razpora s Hrvati; upamo, da to Hrvatom ne bode na škodo, vsaj slovanske Reke ne bodo žrtovali Madjarom, pa tudi svoje narodnosti ne.

Nemška. — Uradni „Reichsanzeiger“ naznanja sklicanje „Bundesrath-a“ za 27. dan t. m., državnega zbora (Reichstag) pa za 29. dan t. m.

Laška. — Rimski časnik „Opinione“ objavlja čudne, pa kakor trdi, iz dobrega vira sprejete novice, o katerih trdi, da so ji došle iz Berolina pisma, v teh prerokuje se bližnja vojska. Vse tišči v vojsko. Nemčiji preti nevarnost od Holandije in Belgije, ki veste, da ste prodani od maščevanja željne Francoske in Ruske. Možje, kateri so zedinili Nemško, poznajo nevarnost in bi ne umrli radi, da bi ne zapustili svojim dedičem velike, za vse čase mogočne domovine; oni silijo Avstrijo k politiki, katera je nasprotna poročilom Ruske, v ta namen da bi slednje imenovana prouzročila vojsko, v kateri bi se po naglih nemško-avstrijskih zmagah doseglo njeno ponižanje in bi bilo zmagovalcem mogoče oni oblasti priskočiti, katera bi med tem Francosko opazovala in potem tudi uničila Francosko. „Opinione“ misli, da bi bil tak program Bismarka vreden, vendar pa bi bila igra nevarna. Bismark se pač boji življenje svoje skleniti s katastrofo in bi zato rad svojo zgradbo vtrdil, vendar pa se še zmiraj sme upati, da se mir ohrani. — Vse te novice močno diše po racah pasjih dni.

Španjska. — Ker je minul cel teden brez novih ustaj in se je potrdilo, da je več ustajnikov s častniki in vodji vred prestopilo na Francosko, in ker je celó kralj španjski zapustil glavno mesto Madrid in se podal na ogledovanje vojaštva, vse to kaže, da je ustaja v resnici zadušena, in da bode vsaj nekaj časa zopet mirno. — Govorilo se je, da hoče tudi Španjska pristopiti nemško-avstrijski zvezi, in po vsem je to verjetno, še bolj pa zato, ker se je tej novici uradno ugovarjalo. — Tudi zavoljo potovanja kralja Alfonsa na Nemško in v Avstrijo, pravijo, da ni spremenjenega nič.

Egipt. — Kolera, hvala Bogu, prav veselo pojema. Kjer se na novo prikaže, nastopa primeroma hujše, kakor se je n. pr. zgodilo v Aleksandriji, kjer jih je umrlo en dan 50, sicer pa pojemlje s tako velikanskimi koraki, da nam vtrjuje upanje, da bode Evropi prizanesla ta huda bolezen. Zadnji telegrami naznanjajo, da je od dné 19. do 20. t. m. v vsem Egiptu umrlo samo 182 oseb za kolero, v Kairi pa samo 4, ko jih je še pred dobrim tednom umiralo samo v Kairi po toliko in več. Angleški telegrami pa naznanjajo, da se je kolera močno začela širiti v izhodni Indiji.